

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Andra Kammaren. N:o 62.

Lördagen den 20 Maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 13 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Memorial N:o 73, angående den nya riksstaten.

§ 3.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Memorial N:o 74, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition angående de Kongl. teatrarne.

Med förmålan att Första Kammaren afslagit det af Utskottet i Memorialet N:o 65 framställda förslag till sammanjemkning af Kamrarnes olika beslut i berörda fråga samt vidblifvit sitt förut i ämnet fattade beslut, hvaremot Andra Kammaren bifallit Utskottets omförmälda sammanjemkningsförslag, hade Utskottet i förra afdelningen af nu föreliggande Memorial afgifvit följande yttrande:

“Då således Kamrarne jemväl i afseende på det af Utskottet afgifna förslag till affattande af Riksdagens beslut i förevarande ämne stannat i olika meningar, samt ärendet, enligt Utskottets åsigt, ej är af beskaffenhet att kunna genom omröstning mellan Kamrarne afgöras, har Utskottet ansett frågan om införandet i den underdåniga skrifvelse, hvarigenom Riksdagens beslut i ämnet skall till Kongl. Maj:t expedieras, af de delar, i afseende hvarå Kamrarne stannat i olika meningar, hafva förfallit; hvilket Utskottet härigenom skolat hos Riksdagen anmäla.“

Efter uppläsning häraf anförde:

Herr Ola Andersson i Burlöf, hvilken jemte Herr *Liss Olof Larsson* inom Utskottet reserverat sig mot Memorialets innehåll: Om

det icke gälde något annat än blott en skrifvelse till Kongl. Maj:t för att tala om hvad vid riksdagen passerat i denna fråga, så skulle jag icke lägga någon vikt vid hvad som inkomme i denna skrifvelse, emedan Kongl. Maj:t utan all fråga har reda på hvad i detta ärende förekommit äfven inom denna Kammare. Men frågan har dock en annan sida, nemligen den grundlagsenliga, och jag är ingalunda öfvertygad om att det sätt, hvarpå man slutligen velat expediera frågan, är öfverensstämmande med grundlagen. Det är derföre som jag, då jag sannolikt icke kommer att göra något yrkande eller begära någon votering, emedan det i denna stund skulle komma att bero på en slump huru beslutet komme att blifva, vill hafva till protokollet antecknad min mening om behandlingen af detta ärende i dess sista skede.

Den regel, grundlagen uppställer i och för ärendenas behandling inom riksdagen, är den, som är förenlig med tvåkammerssystemet, att man förutsätter båda kamrarnes sammanstämmande beslut för att ett *Riksdagens* beslut skall anses vara fattadt, men det finnes ärenden af beskaffenhet att beslutet icke blott kan fattas på detta sätt, emedan de, i händelse af olika beslut, icke kunna förfalla, och derföre har man måst bestämma att, när i anslagsfrågor båda Kamrarne stanna i olika beslut, skall saken afgöras genom gemensam votering. Deraf följer dock icke att *alla* penningfrågor *behöft* afgöras på det sättet, ty äfven sådana finnas af beskaffenhet att de kunna förfalla och i afseende å hvilka således icke gemensam votering nödvändigt behöfver ifrågakomma, men det skulle varit svårt att uppdraga gränsen dem emellan, och derföre har man i grundlagen bestämt, att *alla* frågor rörande statsutgifter, bevillingens belopp samt Riksgäldskontorets eller Riksbankens styrelse skola, vid olika beslut, afgöras genom gemensam votering. Det har också för detta ändamål stadgats både i Regeringsformens § 69 och Riksdagsordningens § 65, att, "när i fråga om statsutgifter — jag ber att få betona att här *icke* talas om statsutgiftens *belopp*, emedan man uppenbarligen tänkt sig, att det icke är blott i fråga om en viss siffra, icke blott i fråga om en enkel summa, som olika meningar kunna uppstå, utan att stadgandet äfven gäller åtskilligt annat, som i fråga om statsutgifter hör till saken, och som ej, utan ett våldförande af ett beslut i endera Kammaren, kan slitas från summan, emedan det med beviljandet af denna summa står i sammanhang — när i fråga om statsutgifter, eller bevilling, eller angående Riksbankens eller Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster eller utgifter, Kamrarne fatta stridiga beslut, som ej nppå vederbörligt Utskotts förslag varda sammanjemkade, skola begge Kamrarne hvar för sig rösta om *de olika beslut, hvari hvardera förut stannat*". Nu har Kongl. Maj:t i detta fall begärt två olika saker, nemligen dels ett "medgifvande dertill, att de Kongl. teatrarnes verksamhet måtte jemväl efter utgången af det den 30 nästkommande Juni tilländagående spelåret och intill dess, efter slutligt afgörande af frågan om teatrarnes framtida ställning, tillämpning deraf kunde komma att inträda, fortgå efter hufvudsakligen enahanda plan, som hittills", dels ock ett bemyndigande för Kongl. Maj:t "att låta på statsverkets bekostnad af tillgängliga medel förskjuta de utgifter för teatrarnes förvaltning, hvartill det ordi-

narie statsanslaget och teatrarnes öfriga inkomster kunde komma att ej lemna tillgång“. Den förra delen af förslaget har blifvit af båda Kamrarne sålunda afgjort, att Kamrarne blifvit ense derom att de icke ville lemna Kongl. Maj:t ett sådant medgifvande, utan får detta bero på Kongl. Maj:ts eget afgörande. Men i fråga om den senare delen af Kongl. Maj:ts förslag eller begäran att Kongl. Maj:t skulle få förskjuta de belopp utöfver det ordinarie anslaget och teatrarnes andra inkomster, som erfordras, hafva Kamrarne, enligt mitt förmenande, *icke* blifvit ense. Stats-Utskottet hade i denna del af frågan hemställt — jag ber att få utelemna mellanmeningen om teatrarnes skötsel — att Riksdagen skulle, “under anhållan det Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande Riksdag framlägga förslag till definitivt ordnande af frågan om teatrarnes framtida ställning och verksamhet på ett eller flera i utlåtandet antydda eller annat lämpligt sätt, hvarigenom statsverket blefve befriadt från obestämda utgifter för denna institution, medgifva Kongl. Maj:t att, om så erfordrades, för teatrarnes behof lyfta en summa af högst 40,000 kronor. Detta var Utskottets förslag, hvilket äfven blef Andra Kammarens beslut. Har Första Kammaren beslutit detsamma? Ingalunda. Första Kammaren har också “under anhållan“, men en mycket kortare anhållan, i hvilken icke innefattas så mycket, beslutit att bevilja det begärda beloppet af 40,000 kronor. Kunna nu dessa saker skiljas åt? Äro de förut skilda åt? Nej, de förekomma i samma punkt i Utskottets utlåtande; de förekomma i samma proposition, som Herrar Talmän för Riksdagens båda Kamrar framställt. På alla ställen förekommer denna anhållan sammanbunden med sjelfva anslaget, och under den af Stats-Utskottet föreslagna anhållan har Andra Kammaren beviljat det begärda anslaget å 40,000 kronor, *utan* denna anhållan icke. Under den ena anhållan har den ena Kammaren och under den andra anhållan den andra Kammaren beslutit bevilja ett anslag å 40,000 kronor. Det är likväl en fråga om statsutgift, i hvilken båda Kamrarne icke kommit till samma beslut. Jag kan därför icke komma till någon annan åsigt än att denna fråga icke är slutagerad, förrän båda Kamrarne gemensamt voterat i densamma, och först då kan det vara tid att skriva om saken till Kongl. Maj:t.

Nu skall det likväl afgå en anhållan till Kongl. Maj:t enligt nu föreliggande förslag. Hvad insätter man då i denna anhållan? Jo, hvad *Första* Kammaren beslutit, men icke något mera. Det är sålunda endast den ena Kammarens, Första Kammarens, beslut, som ingår i denna anhållan.

Jag ber att ytterligare få fästa uppmärksamheten på att, när Stats-Utskottet inkom med sitt sammanjemkningsförslag, skilde Utskottet icke anslaget å 40,000 kronor derifrån, och förslaget till sammanjemkning afsåg icke *blott* denna anhållan, i fråga om hvilken Kamrarne stannat i olika beslut, utan det hela, och detta förfarande godkändes af båda Kamrarne, hvaraf enligt mitt förmenande bör följa att dessa båda saker ansågos hänga ihop, men, sedan enighet icke kunnat uppås, säger man, att Kongl. Maj:t skall hafva besked om beviljandet af de begärda 40,000 kronorna, emedan derom hafva Kamrarne blifvit ense. Jag tror dock icke att detta är förhållandet och om jag icke

kan göra något annat dervid, så kan jag dock deremot nedlägga min allvarliga protest. Det minst farliga i detta tillvägagående, såsom prejudikat, är, såsom jag förut anmärkt, den omständigheten att det är i riksdagens allra sista timme och att ett beslut, om man påkallade votering, skulle bero af slumpen. Detta är det *enda* skäl som föränleder mig att nöja mig med att nedlägga min protest till protokollet. Och jag förklarar att det tvifvelsutän är icke blott vådligt att gå på den vägen, utan att det äfven enligt min fasta öfvertygelse är stridande mot grundlagens anda och bokstaf.

I detta anförande förenade sig Herrar *Göransson* och *Olof Andersson* i Lyckorna.

Herr C. A. Larsson: Inom Utskottet begärde jag ingenting värre än att i motiveringen skulle införas såväl hvad Första som Andra Kammaren sagt, men då saken kom till slutligt afgörande kunde icke Första Kammarens ledamöter tillåta detta. De sade bestämdt nej till en så billig begäran. Jag kan dock icke förstå huru man kan neka detta, ty, enligt hvad Utskottet sjelft sagt, kan man icke votera gemensamt om denna sak. Det tror jag dock skulle hafva kunnat ske, men om man icke skall kunna anställa gemensam votering härom, så tror jag för min del att frågan bör anses förfallen. Jag får derföre anhålla att, då Kamrarne icke kunnat enas om ett och samma beslut i frågan samt gemensam votering icke får ske, frågan må anses hafva förfallit, och derom ber jag att få framställa yrkande.

Herr Hedin: Då den förste talaren icke framstälde något yrkande, skall jag inskränka mig att anhålla att få till protokollet antecknad min från Stats-Utskottets mening afvikande åsigt att ärendet verkligen är af den beskaffenhet att, enligt grundlagens i min tanke oförtydbara bud, böra afgöras genom gemensam votering.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag reserverat mig mot Utskottets betänkande, har jag icke gjort det derföre att jag ansåg den föreliggande frågan i och för sig vara af någon större betydelse, utan det var ur grundlagsenlig synpunkt för framtiden. Jag känner nemligen icke enligt grundlagen något annat sätt, enligt hvilken Riksdagen kan fatta beslut i frågor, der Kamrarne stannat i olika beslut, än att saken afgöres genom gemensam votering. Här har ingen sådan votering förekommit och Kamrarne hafva icke kunnat enas om samma beslut, och likväl säger man att det nu föreliggande beslutet är Riksdagens beslut. Detta kan jag icke finna har något stöd i grundlagen. Ovilkorligen måste frågan endera vara af den beskaffenhet att, när Kamrarne stannat i olika beslut, som icke varda sammanjemkade, den skall hafva förfallit, eller ock är den af beskaffenhet att icke få förfalla, utan måste afgöras medelst gemensam votering; det finnes icke mera än dessa två sätt att afgöra frågor vid riksdagen, så vidt jag förstår grundlagen. Endera skola Kamrarne fatta sammanstående beslut, eller ock skall gemensam votering ske; något af dessa två fall föreligger icke här

och derföre har jag icke kunnat vara med om något sådant tillstyrkande, som Stats-Utskottet nu gjort.

Jag vet visserligen att det icke är lönt att framställa något bestämdt yrkande vid denna tid af riksdagen, men det är min fulla öfvertygelse att, om Stats-Utskottets förslag kommit till Andra Kammaren för åtta dagar sedan, så hade detsamma icke blifvit af Kammaren bifallet, utan tvärt om med stor majoritet afslaget, med förklarande att beslut icke vore fattadt förr än gemensam votering egt rum. Det lider icke något tvifvel att, om Stats-Utskottet inkommit då med ett betänkande, som endast innehållit de ord, som nu föreslagits skulle ingå i skrifvelsen till Kongl. Maj:t, så skulle detta betänkande icke vunnit Andra Kammarens bifall, utan blifvit afslaget med stor majoritet, och jag vågar tro att det var under förutsättning att Andra Kammarens beslut skulle blifva Riksdagens beslut, som Andra Kammaren beviljade anslaget å 40,000 kronor.

Nu säger man att det är icke ett vilkor, som man beslutit här i Kammaren, utan att det blott är en förutsättning, ett förklarande. Jag vet icke huru man egentligen skall kunna ställa upp någon i lag bestämd gränsskilnad mellan dessa båda saker, men jag vågar påstå att man i allmänhet icke gör någon skilnad i detta fall. Jag vill anföra ett enda exempel. En lånesökande kommer till en bank och begär ett lån på 50,000 kronor. Han får det svar: "under förutsättning, eller med förklarande att du kommer med goda papper, så skall du få 50,000 kronor". Om nu lånesökanden kommer och vill hafva penningar och säger: "några goda värdepapper lemna jag icke, men ni har icke heller gjort till bestämdt *vilkor* att jag skall hafva sådana papper, utan ni har blott gjort ett *förklarande*, att jag *borde* hafva goda papper; men som detta icke föreskrefs såsom vilkor, och ni har sagt att jag skulle få låna 50,000 kronor, så hit med pennin-garne"; hvad skall banken då göra?

För min del skulle jag, om jag vore i den banken, anse mig handla fullkomligt houett genom att icke lemna honom några penningar, men deremot skulle jag anse en person, som komme fram med sådana anspråk, minst sagdt obillig och knappt kunna räkna honom såsom hederlig karl. Om jag nu antager, att Riksdagen är den person, som skall lemna pennin-garne, och regeringen den, som skall hafva dem, så vet jag knappt, huru regeringen skall kunna taga emot pennin-garne, då den förutsättning, under hvilken Andra Kammaren beviljat beloppet, icke kommer till uttryck i Riksdagens skrifvelse. Nu är äfven förhållandet det, såsom af Herr Ola Andersson äfven blifvit påpekadt, att Stats-Utskottet nästan enhälligt varit af den åsigt, att en samman-jemkning af Kamrarnes olika beslut borde ske; båda talmännen hafva framställt proposition på Utskottets förslag, och derigenom anser jag såväl Utskottet som talmännen hafva medgifvit, att Kamrarne icke fattat sammanstående beslut i denna fråga, ty då hade väl hvar-ken Utskottet framlagt eller Kamrarnes talmän, hvilka ju är tillsatta för att vaka öfver att grundlagarne efterlefas, framställt proposition på sammanjemkningsförslaget. Sålunda hafva såväl Första Kammaren och Andra Kammaren som äfven båda talmännen och Stats-Utskottet varit

eniga om den uppfattningen, att en sammanjemkning skulle försökas, och dermed måste de äfven anses hafva medgifvit att Kamrarne stannat i olika beslut. Och då nu någon sammanjemkning icke kunnat komma till stånd och frågan rör en statsutgift, kan jag åtminstone icke se, huru man skall kunna komma från saken utan genom en gemensam votering. Det är, såsom Herr Ola Andersson äfven påpekat, ett ganska egendomligt sätt att gå till väga, som Utskottet här föreslår, att nemligen Första Kammaren fått in sitt beslut alldeles ordagrant, men Andra Kammaren deremot icke ett ord. Det ser verkliga ut, som om Andra Kammaren härvidlag ingenting betyder, utan helt vackert får nöja sig med hvad Första Kammaren behagar besluta.

Jag skulle också gerna vilja hafva svar på den frågan: om Första Kammaren beviljat de 40,000 kronorna och dervid fogat sitt uttalande, men Andra Kammaren beviljat endast 39,900 kronor och dervid fogat sitt uttalande, tror väl Herrarne då, att man för den gemensamma votering, som i sådant fall blifvit nödvändig, uppstått en så lydande voteringsproposition: "Den, som vill bevilja ett anslag af 40,000 kronor, röstar Ja; den, det ej vill, röstar Nej; vinner Nej har Riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljat ett anslag af 39,900 kronor". Nej, helt säkert skola Herrarne gifva mig rätt deri, att då hade hvardera Kammarens uttalande följt med i den gemensamma voteringspropositionen, och man hade icke nöjt sig med de nakna siffrorna; och om Herrarne det göra, då hafva Herrarne äfven medgifvit, att också i det skick, frågan nu befinner sig, bör gemensam votering anställas om de båda Kamrarne olika uttalanden, dessa må nu kallas "vilkor" eller "förutsättningar" eller hvad annat som helst.

Jag har velat uttala denna min uppfattning; och då jag har en sådan uppfattning, anser jag mig äfven af min pligt såsom riksdagsman vara förhindrad att godkänna Utskottets framställning, utan anhåller jag att Kammaren, med ogillande af Utskottets hemställan, måtte förklara frågan vara af beskaffenhet att böra genom gemensam votering afgöras.

Herr *J. P. Nilsson* i Kägglå instämde med Herr Liss Olof Larsson.

Grefve Sparre: Jag känner icke huru pass säker den siste ärade talaren är på majoritet i denna Kammare och om han bestämdt vet att denna majoritet, om den i dag varit här tillstädes, skulle ovilkorligen hafva gillat hans äsigt i denna fråga och följt densamma. För min del föreställer jag mig, att ingen inom denna Kammare underlåter att taga skäl samt att hvar och en följer sin öfvertygelse och icke lyssnar till något kommando, vare sig från det ena eller andra hållet. Jag skall således icke tillåta mig något omdöme om, huru majoriteten skulle hafva voterat i denna fråga, utan ber att få yttra mig om saken helt enkelt sådan den är.

Den ärade talaren sade att, om begge Kamrarne beviljat ett anslag, den ena Kammaren dock endast under en förklaring, en förutsättning eller ett vilkor, så borde saken blifva föremål för gemensam

votering. Derom är jag också alldeles ense med honom, men här är icke fråga om någon förklaring eller förutsättning eller om något vilkor, utan endast om en underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t och att till beslutet om ett anslags beviljande foga en anhållan, det är någonting helt annat än att dervid fästa ett vilkor. Den ärade talaren anförde såsom ett exempel att, om en person sökt ett lån i en bank och dervid erhållit det besked att lånet skulle beviljas honom, derest han kunde erbjuda bättre papper, hans ansökan utan tvifvel blefve afslagen, om han icke kunde förskaffa sig sådana. Ja, detta betviflar jag icke. Men om banken säger: du får lånet på dessa papper, men om du en annan gång ämnar söka ett lån här, så skaffa dig bättre papper eller sköt dina affärer bättre eller något annat dylikt, som banken kan önska, så tror jag att detta senare exemplet passar in just på detta fall. Ty hvad som är bifallet, det är bifallet, men en dertill fogad anhållan kan endast afse framtiden. Jag kan icke heller se att ett bifall till Utskottets föreliggande förslag och det prejudikat, som dermed skulle gifvas, kunde komma att för någondera Kammarrens sjelfbestänningsrätt, dess anseende eller dess inflytande på Riksdagens beslut medföra den ringaste våda. Följden blir endast den, att om en Kammare en gång vill bifalia ett anslag i förening med ett vilkor, så framställer den detta tydligt såsom ett vilkor och icke i form af en anhållan. Ty vi veta väl litet hvar hvad en anhållan är och att mångfaldiga exempel finnas på att, om Kamrarnes icke varit ense om en sådan, den måst förfalla. Det, hvarpå den ärade talaren stödt sitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan, är — om det tillåtes mig begagna detta uttryck — den missuppfattning, hvartill han gjort sig skyldig, då han betraktat en af Kammarren gjord anhållan som ett vilkor. Vore den detsamma som ett vilkor, då vore det också alldeles gifvet, att den jemte anslagsbeloppet borde blifva föremål för gemensam votering, men då den icke kan betraktas annorlunda än såsom en hemställan, kan naturligtvis icke någon sådan votering komma i fråga, ty derpå hafva vi väl haft mångfaldiga bevis, att en hemställan, som icke vunnit begge Kamrarnes bifall, ansetts hafva förfallit.

Hvad beträffar talet om att genom antagande af detta förslag endast den ena Kammarren, men icke den andra, skulle få sin vilja fram, så får jag säga att detta i denna sak synes mig vara temligen likgiltigt. Dessutom vill jag upprigtigt erkänna att, om man hade gått strängt till väga, man äfven bort, efter mitt förmenande, ur Utskottets hemställan stryka hvad som Första Kammarren i sitt beslut bibehållit, nemligen förklarandet att Riksdagen icke nu vill yttra sig beträffande den plan, enligt hvilken de Kongl. teatrarne verksamhet skulle komma att tillsvidare fortgå, samt den derpå följande anhållan att Kongl. Maj:t ville till nästa Riksdag framlägga förslag till definitivt ordnande af frågan om teatrarne framtida ställning m. m. Jag säger, att det kanske hade varit riktigast att stryka ut äfven detta, men då Stats-Utskottet utan tvifvel bibehållit detsamma, emedan det obestriddligen är ett uttryck af båda Kamrarnes åsigt, så kan jag icke inse hvarföre Andra Kammarren skulle vara missnöjd dermed, och får jag dertill för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Emil Key: Jag vill icke inlåta mig på något bedömande af de föregående skeden, denna fråga haft att genomgå, men jag tror icke, att Utskottet kunnat komma till något annat resultat, än det som nu föreligger i det föredragna betänkandet. Deremot anser jag i motsats mot den nästföregående talaren det icke ligga så stor vikt uppå om Riksdagen vid beviljande af ett anslag fäster ett vilkor, eller i sammanhang dermed framställer en anhållan. Jag ber att i det afseendet få åberopa ett precedensfall, som äfven inom Utskottet var på tal, nemligen den af 1875 års Riksdag beslutade skrivelsen angående ordnandet af skjutsningstungan. Denna skrivelse, som var tillstyrkt af Stats-Utskottet, afslogs af Första Kammaren, men bifölls af Andra Kammaren, som derjemte band vid ett anslag af 25,000 kronor för frågans utredning. Om detta anslag blef då gemensam votering och den underdåniga anhållan följde med i samma votering. Sålunda tror jag, som sagdt, det icke ligga så stor vikt uppå om man i en sådan skrivelse begagnar det ena eller andra uttrycket, utan fastmera på huru frågan i öfrigt gestaltar sig. Här föreligger en annan omständighet, till hvilken jag nu ber att få öfvergå, och det är på stadgandet i 63 § Riksdagsordningen; der det heter: "Stanna Kamrarne i någon fråga, deri ständigt eller i dess ställe tillsatt Särskildt Utskott sig yttrat, uti hufvudsakligen eller till vissa delar" — och detta senare är just fallet här — "olika beslut, då skall Utskottet söka att de olika meningarne, så vida möjligt är, sammanjemka och med förslag derom till Kamrarne inkomma".

Sista momentet af samma paragraf innehåller: "Hvad Kamrarne sammanstämmande besluta, det vare Riksdagens beslut. Blifva Kamrarne ej, efter den behandling ofvan är nämnd, om ett beslut ense, skall frågan utom i de fall 65 § upptager, anses hafva för den riksdagen förfallit". Nu är just förhållandet, att Kamrarne fattat i *vissa delar lika*, men i *vissa delar olika* beslut.

Äro då de delar af Kamrarnes beslut, hvarom Kamrarne *icke* blifvit ense, äro de af de slag som omförmålas i 65 § Riksdagsordningen eller äro de det icke? Nämnda § stadgar att gemensam votering skall företagas, "när i fråga om statsutgifter eller beviljning, eller angående Riksbankens eller Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, Kamrarne fatta stridiga beslut". Uti förevarande fall är det hvarken fråga om Riksbankens eller Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning etc. Icke heller är det fråga om beviljning, utan om en statsutgift. Men angående *beloppet* af denna statsutgift hafva Kamrarne *icke* varit skiljaktiga. Båda hafva nemligen beviljat 40,000 kronor; ock då kan icke gemensam votering komma i fråga. Vidare hafva Kamrarne enats derom att "Riksdagen icke nu ville yttra sig beträffande den plan, enligt hvilken de Kongl. teatrarne verksamhet skulle komma att tills vidare fortgå samt om en anhållan, "det Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande Riksdag framlägga förslag till definitivt ordnande af frågan om teatrarne framtida ställning och verksamhet" Om dessa Kamrarnes gemensamma beslut skola, i enlighet med föreskriften i 79 § Riksdagsordningen, komma till Kongl. Maj:ts kännedom, måste det väl ske på sätt

Utskottet föreslagit. Nämnda § stadgar, att "de framställningar till Konungen, hvilka Riksdagen beslutar, skola, äfvensom svaren på Hans till Riksdagen aflättna förslag, genom skrivelser till Konungen aflemnas". Det är således alldeles klart att Konungen skall hafva svar på denna sin till Riksdagen aflättna proposition och att den skrivelse, genom hvilken detta svar aflemnas, skall innehålla den framställning, som båda Kamrarne gemensamt beslutit, men ingenting annat.

Dessa hafva varit skälen för Utskottets hemställan, till hvilken jag tager mig friheten yrka bifall.

Herr Liss Olof Larsson: Att Riksdagen skall aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t såsom svar på den nådiga propositionen angående de Kongl. teatrarne, derom är jag fullt ense med Stats-Utskottets ordförande, men jag skiljer mig från honom derutinnan att detta bör ske först, sedan Riksdagen fattat beslut i frågan, och det på sätt grundlagen föreskrifver. Om Herr Keys åsigt är riktig måste den vara grundad på andra paragrafer i grundlagen än de af honom nyss citerade, ty med stöd af dem kan jag åtminstone icke finna att hans uppfattning är riktig. För att den skall vara det måste det nemligen vara stadgadt att, om Kamrarne stanna i olika beslut om *en del* af en fråga, skall denna del anses vara förfallen; men något sådant stadgande har jag icke kunnat finna reda på. Riksdagsordningens 63 § säger: "Stanna Kamrarne öfver *någon fråga*, deri ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt Utskott sig yttrat, uti hufvudsakligen eller till vissa delar olika beslut, då skall Utskottet söka att de olika meningarne, så vida möjligt är, sammanjemka och med förslag derom till Kamrarne inkomma". Det står icke på något ställe i grundlagen att man, på sätt man gjort här, får sönderdela en fråga och anse en del vara af Riksdagen godkänd men en annan del förfallen. Enligt mitt förmenande måste frågan i dess helhet vara godkänd eller förfallen; och till stöd för denna min åsigt vill jag uppläsa slutet af 63 § Riksdagsordningen. Det lyder sålunda: "Hvad Kamrarne sammanstämmande besluta, det vare Riksdagens beslut. Blifva Kamrarne ej, efter den behandling ofvan är nämnd, om ett beslut ense, skall frågan, utom i de fall 65 § upptager anses hafva för den Riksdagen förfallit." Det kan således icke blifva något Riksdagens beslut med mindre Kamrarne blifva om ett beslut ense för så vidt frågan icke är af beskaffenhet att kunna afgöras genom gemensam votering. Något mellanting finnes icke, och det hafva Herrarne under diskussionen icke heller kunnat visa.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Hvad beträffar frågan om de Kongl. teatrarne och deras framtida ställning, så torde den opinion, som i detta hänseende här förut uttalats, vara så klar och tydlig, att ingen kan misstaga sig om hvad Kamraren härom tänker.

Således när det är fråga om att i Riksdagens skrivelse till Kongl. Maj:t inrycka det uttryck af Kammarens åsigt, om hvilket man nu tvistar, så får jag för min del säga, att jag ur den synpunkten anser det vara alldeles betydelselöst, om detta uttryck inflyter i

skrifvelsen eller icke, emedan det icke kan vara Kongl. Maj:t obekant, hurudan Kammarens mening i den saken förut varit och ännu är. Afven ur en annan synpunkt kan jag icke finna den ifrågasatta motiveringen vara af någon egentlig vikt. Vi hafva nemligen från statsrådsbänken hört uttala den åsigt regeringen hyser i fråga om de Kongl. teatrarnas verksamhet, eller att denna för framtiden icke borde ombesörjas omedelbart af staten och upprätthållas genom anslag af statsmedel till mer eller mindre bestämda belopp. Denna af Herr Finansministern uttalade åsigt går i alldeles samma riktning, som denna Kammare förklarar sig hysa, och följaktligen behöfva vi icke så strängt hålla på en af Kammaren uttryckt mening i detta afseende.

Vidkommande åter frågans grundlagsenliga beskaffenhet, så kan densamma må hända vid ett flygtigt påseende förefalla tvifvelaktig, men den blir det icke vid ett närmare begrundande, ty deri förekomma hvarken de vilkor eller de förutsättningar, hvarom här så mycket ordats, utan dermed afses helt enkelt en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, hvilken skrifvelse icke innehåller något angående användande af det beviljade anslaget 40,000 kronor, utan endast ett uttalande beträffande ordnandet af teatrarnes verksamhet *för framtiden*, sedan nämnda medel måhända blifvit för nu anvisadt ändamål använda. Frågan står i det afseendet alldeles oberoende af anslaget.

Här föreligger icke samma förhållande, som då denna Kammare stälde till Kongl. Maj:ts disposition 25,000 kronor till förberedande åtgärder för skjutsväsendets ordnande. Der stod frågan om anslagsbeloppet i så omedelbart samband med det dervid fogade vilkor att något särskiljande icke kunde ega rum. Således är detta prejudikat icke tillämpligt på förevarande fall. Här är icke fråga om skiljaktiga meningar angående ett anslagsbelopp eller dess användande under en viss bestämd tid, utan här gäller det endast att såsom jag redan sagt uttrycka en underdånig önskan om sättet för ordnande af teatrarnes verksamhet *sedan den tid förflutit, för hvilken anslaget är afsedt*. Att votera om en sådan fråga, kan jag icke finna vara i våra grundlagar påbjudet; tvärtom anser jag en sådan åtgärd grundlagsvidrig.

Jag hemställer således att hvad Utskottet anfört må vinna Kammarens godkännande.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Äfven jag började mitt anförande nyss med den förklaringen att jag ansåge det vara ur *en* synpunkt alldeles betydelselöst, om något mera eller mindre af hvad Kammaren vill hafva i den underdåniga skrifvelsen intaget der kommer att inflyta, alldenstund Kongl. Maj:t har reda på hvad som i denna saken förekommit. Detta har både jag och andra talare påpekat och då måtte väl hvar och en kunna begripa, att det icke är *derföre* som jag ansett mig böra uttala min från Stats-Utskottet afvikande mening, utan har jag gjort det med hänsyn till den mera betydelsefulla frågan, huruvida detta ärende blifvit behandladt i öfverensstämmelse med grundlagen eller icke; och det är icke efter ett flygtigt betraktande, utan efter moget öfvervägande, som jag framställt detta spörsmål. Jag har icke heller hört från någon af de talare, som uttalat en motsatt me-

ning, på något sätt *bevisas*, att *det* skulle vara i grundlagsenlig mening det rätta, som Utskottet här föreslagit.

Det enda i den rigtningen, som blifvit sagdt, var hvad vice Talmannen omnämnde, att här vore meningarne icke skiljaktiga *om be- loppet*. Detta är visserligen fallet, men *hufvudfrågan* är denna: hafva Kamrarna i fråga om denna statsutgift stannat i olika beslut, eller hafva de det icke? Denna fråga hafva Herrarne icke varit i stånd att fullt tillfredsställande besvara. Ty en anhållan ingick dock i beslutet om penningefrågan; anslaget beviljades *med* denna anhållan och densamma kommer icke in i skrifvelsen enligt Utskottets af Andra Kammaren godkända förslag. För min del har jag ansett, och anser fortfarande, att denna stridighet i besluten icke kan slitas på annat sätt, än genom en gemensam votering.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels att Kammar- ren måtte med godkännande af Utskottets yttrande lägga detsamma till handlingarne, dels af Herr C. A. Larsson att förevarande fråga i sin helhet måtte förklaras hafva förfallit, dels ock af Herr Liss Olof Larsson att Kammarren måtte med ogillande af Utskottets framställ- ning förklara frågan vara af beskaffenhet att böra genom gemensam omröstning afgöras. Efter upptagande af dessa yrkanden yttrade Herr Talmannen:

Då efter min uppfattning frågan här gäller en statsutgift, och således, i händelse Kamrarne derom skulle stannat i olika beslut, icke — jemlikt 69 § Regeringsformen och 65 § Riksdagsordningen — får förfalla, anser jag mig förhindrad att på det af Herr C. A. Larsson framställda yrkande göra proposition.

Då vidare enligt min uppfattning Kamrarne i nu föreliggande fråga i dess hufvudsak, som gäller en statsutgift, stannat i fullkomligt lika beslut och de delar i öfrigt, deri Kamrarnes beslut varit skiljak- tiga, icke äro af natur att kunna genom samfäld omröstning afgöras, anser jag mig jemväl förhindrad att på det af Herr Liss Olof Lars- son framställda yrkande göra proposition.

Derpå beslöt Kammarren lägga Utskottets ifrågavarande yttrande till handlingarne.

Mot detta beslut reserverade sig Herr *Gumælius*.

Utskottets i senare afdelningen af memorialet gjorda hemställen med dervid fogade förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse i ämnet godkändes.

§ 4.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af åtskilliga kronans egendomar;

N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande till Stockholms stad af vissa, dels kronans, dels Riksgäldskontoret tillhöriga tomtdelar utmed Riddarholmskanalen mot vederlag till kronan af annan för sammanbindningsbanan genom Stockholm använd, staden tillhörig mark;

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse till Vesterås stad utaf delar af kronolägenheterna Stallhagen och Munkängen;

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från kungsgården Noret i Kopparbergs län till begravningsplats för Christinæ församling i Falun;

N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från rå- och rörshemmanet Lilla Pälstorp N:o 3 i Skaraborgs län samt indragna militieboställena Bro N:o 2 i Vestmanlands län och N:o 2 Appuna Orregården i Östergötlands län;

N:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse på Ingelstads och Jerrestads härads ting- och fånghusbyggnadsskyldige invånare af eganderätten till kronogatehuset N:o 16 Hammenhög;

N:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna profossbostället Lilla Flittered i Skaraborgs län till planteringsland för folkskola inom Gustaf Adolfs församling;

N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af kyrkoherdebostället Vexjö domprostegården;

N:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kusken Jan Erik Eriksson;

N:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till en del af danaarfvet efter aflidne Grosshandlaren F. V. von Stjernemans hustru Mary English Hamilton;

N:o 63, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel;

N:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen om beviljande af ökad statsbidrag till statens jernvägstrafiks pensionsinrättning;

N:o 69, angående gratifikationer till ingenjörer och andra vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjenstemän, som till följd af inskränkning i dessa byggnader blifvit eller blifva uppsagde från sina befattningar;

N:o 70, angående beviljadt anslag för norra stambanans fortsättande till Sollefteå, äfvensom angående föreslagen anläggning af en bibana från Hjerpens station å tvärbanan till Bonäsets lastageplats;

N:o 71, angående beviljadt anslag för iståndsättande af vägbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn;

N:o 72, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret;

N:o 73, angående vissa för år 1883 beviljade anslags- och lånebelopp;

N:o 74, angående anvisande af de till fullbordande af Halmstad — Jönköpings jernvägsaktiebolags jernväg mellan Halmstad och Nässjö beviljade anslagsbelopp; samt

N:o 75, i anledning af Riksdagens år 1881 församlade Revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1879.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 2 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Söndagen den 21 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Föredrogs och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 60, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel;

N:o 61, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjunde hufvudtitel;

N:o 62, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel;

N:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner samt iurättande af en för dessa egendomar och statens skogar gemensam domänstyrelse;

N:o 76, i anledning af väckt motion angående deltagande för åtskilliga kronoegendomar inom Örebro län uti Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsföretag;

N:o 77, angående beräkningen af statsverkets inkomster; och

N:o 78, med ny riksstat.

§ 2.

Godkändes Riksdagens Kanslis nedannämnda förslag till §§ i Riksdagsbeslutet:

N:o 25, angående tillägg till 3 § 12 mom. Tryckfrihetsförordningen;

N:o 26, angående beslutade förändringar i § 53 och § 87 mom. 1 Regeringsformen samt § 42 mom. 1 Riksdagsordningen;

N:o 27, angående statsregleringen;

N:o 28, angående statsregleringen;

N:o 29, angående statsregleringen;

N:o 30, angående statsregleringen;

N:o 31, angående statsregleringen;

N:o 32, angående statsregleringen;

N:o 33, angående statsregleringen;

N:o 34, angående statsregleringen;

N:o 35, angående dels förhöjning i befodringsafgiften för lokal-bref och dels förändringar i assuransafgiften för försändelser med angifvet värde, hvilka befordras inom riket;

N:o 36, angående förändrad lydelse af 3:dje, 10:de och 21:sta §§ i lagen angående eganderätt till skrift den 10 Augusti 1877;

N:o 37, angående förordning rörande Lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge;

N:o 38, angående förslag att laga skifte, hvarå fastställelse meddelats, må kunna under vissa förutsättningar genom nytt skifte rubbas;

N:o 39, angående ny förordning om vilkoren för tillverkning af bränvin;

N:o 40, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften;

N:o 41, angående allmänna bevillningen;

N:o 42, angående bankovinsten;

N:o 43, angående reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning; samt

N:o 44, angående ändring uti instruktionen för Riksdagens revisorer vid Riksbankens afdelningskontor i orterna.

§ 3.

Herr vice Talmannen Ifvarsson erhöi ordet och yttrade: Herr Talman! Då Riksdagen nu nalkas sitt slut och en del protokoll, såsom plägar vara vanligt, icke hinna blifva färdiga före Riksdagens afslutande, hemställer jag, att Kammaren måtte besluta om, huru förfaras skall med afseende på justeringen af dessa protokoll. Det är vanligt, att Kammaren uppdrager åt sina ledamöter från hufvudstaden samt dem af banko- och riksgäldsfullmäktige, som tillhöra denna Kammare, att förrätta protokolljusteringen, hvarjemte Kammaren brukar förklara, att det står öppet för en hvar riksdagsman af denna Kammare att deltaga i protokolljusteringen, om tillfälle för honom der-till finnes. För att alla dessa skola kunna samtidigt komma tillstädes

för sagda ändamål, har också kallelse i de dagliga tidningarne i hufvudstaden pläгат utfärdas, hvori en viss dag blifvit bestämd för protokollsjusteringen. Jag hemställer därför, att Kammaren besluter, att med ifrågavarande protokollsjustering må förfaras denna gång på enahanda sätt som förut varit vanligt, och jag anhåller om proposition derpå.

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit, blef af Kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 8 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Måndagen den 22 Maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 15 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Kammarens ledamöter, som af Kongl. Maj:t blifvit kallade att denna dag, efter bevistad gudstjenst i Storkyrkan, infinna sig å Rikssalen, der Riksdagen komme att avslutas, afgingo nu till nämnda kyrka, för att åhöra riksdagspredikan. Efter gudstjenstens slut begåfvo sig Kammarens ledamöter till Rikssalen, hvarest, sedan Kamrarnes underdåniga välönskningar blifvit inför konungatronen af Herrar Talmän framförda samt Chefen för Kongl. Civildepartementet uppläst riksdagsbeslutet, Hans Excellens Herr Statsministern, å Hans Maj:t Konungens höga vägnar, förklarade Riksdagen vara avslutad.

Sedan derefter Herr Talmannen och Kammarens ledamöter återkommit till Kammarens samlingsrum, begärdes ordet af

Herr vice Talmannen Ifvarsson, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa att det af Kammarens Talman å dess vägnar i dag inför tronen uttalade ord måtte intagas i Kammarens protokoll.

Med bifall till detta förslag, beslöt Kammaren, att Herr Talmanens ifrågavarande yttrande skulle här införas; lydande detsamma sålunda:

“Riksdagens Andra Kammare nedlägger vid slutadt riksmöte med undersåttlig vördnad inför tronen sina underdåniga välönskningar för Konung, Konungahus och Fädernesland.“

Herr Talmannen tog nu afsked af Kammarens ledamöter i följande ordalag:

Mine Herrar af Andra Kammaren!

Efter nu fulländade arbeten beder jag att till Eder, mine Herrar, få frambara min vördsamma tacksägelse för det förtroende och den välvilja, som under desamma kommit mig till del och med en hjertlig tillönskan af frid och lycka i de hem, till hvilka I nu återvänden, avslutar jag våra sammanträden med den för oss alla gemensamma önskan: Gud bevare Konungen och Fäderneslandet!

Härpå svarade Grefve Sparre: Herr Talman! För den oväld, den insigt, den pligttrogenhet, hvarmed I åter ledt våra förhandlingar, för den hjertliga vänlighet hvarmed I omhuldat alla och en hvar af denna Kammares ledamöter, allt egenskaper, hvarigenom I tillvunnit Eder, jemte den skyldiga aktningen för Talmannen, denna Kammares varma hängifvenhet, anhåller jag att i Kammarens namn få hembära vår varma tack och vårt hjertliga “välkommen åter!”

Herr Talmannen och Kammarens ledamöter utbytte derefter afskedshelsningar och åtskildes.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 31 Maj.

Kl. 2 e. m.

För att justera de protokoll, hvilka, då sistlidne Riksdag avslutades, ännu återstodo ojusterade, hade, jemlikt Kammarens vid sammanträde den 21 innevarande derom fattade beslut, Stockholms stads riksdagsmän inom Kammaren, äfvensom de bland Kammarens ledamöter, hvilka tillika voro Fullmäktige i Riksbanken eller Riksgäldskontoret, blifvit anmodade att denna dag sammanträda i Kammarens

kanslirum; hvarjemte till underrättelse för dem bland Kammarens öfrige ledamöter, som uppehölle sig i hufvudstaden och önskade justeringen öfvervara, tillkännagifvanden om detta sammanträde blifvit i hufvudstadens dagliga tidningar införda; och hade för nu angifna ändamål tillstädeskommit:

Herr A. Hedin,
” Axel Key,
” A. V. Åbergsson,
” J. Sjöberg,
Friherre B. O. Stackelberg,
Herr M. Rubenson,
” J. Johansson i Bergsäng.

Sedan protokollen för Kammarens sammanträden den 16, 17, 18, 19, 20, 21 och 22 denna månad upplästs, blefvo samma protokoll af tillstädesvarande Herrar Ledamöter godkända, hvarefter sammanträdet upplöstes.

In fidem

H. A. Kolmodin.